ioana gruia
literatura inventează viața

delațiuni

De ceva vreme în Franța se petrece un fenomen cutremurător. Angajați ai băncilor sau casieri la supermarketuri suspectează că unii dintre clienții lor pot fi emigranți fără permis de ședere sau cu permis expirat, „sans papiers", și alertează poliția care ajunge imediat și-i arestează pe oamenii care nu-și puteau închipui că o deplasare la bancă sau la cumpărături putea avea drept consecințe arestarea și expulzarea lor (inclusiv în țări în plin război, ca Afganistanul, unde integritatea lor fizică este amenințată). Din fericire, după informațiile din presă, a fost un caz (sper să fi fost și altele) în care judecătorul a decis eliberarea emigrantului, afirmînd că a denunța un om la poliție pentru că n-ar avea acte de ședere este un comportament reprobabil. Mie mi se pare o infamie. Motivele pentru care acești angajați cred că e de datoria lor să alerteze poliția pentru ceea ce consideră fără îndoială un delict (dacă nu, de ce ar chema poliția?), sînt greu de înțeles. Capătă ei avantaje de pe urma acestor delațiuni? Greu, imposibil de crezut. Franța zilelor noastre nu e România comunistă unde în schimbul delațiunii se puteau obține avantaje, în unele cazuri mizere, în altele considerabile. Cîțiva jurnaliști francezi au amintit de colaboraționismul celor care îi denunțau pe evrei în timpul ocupației germane. Sistemele totalitare produc delațiunea continuă, supravegherea strictă a semănului, trasformînd astfel o țară într-o închisoare cu două tipuri de gardieni: gardienii oficial desemnați (Securitatea, Gestapo etc....) și gardienii spontani (vecini, colegi, rude etc....), care învață delațiunea ca mod de viață, de supraviețuire sau de profit.

*Franz Kafka, **America**, traducere de Pop Simion și Erika Voiculescu, Editura LEDA, 2005, colecția „LEDA Clasic"*

*Franz Kafka, **America**, traducere de Pop Simion, RAO Books, 2006, colecția „Opere XX"*

Dar, repet, Franța zilelor noastre nu are din fericire nimic de-a face cu un sistem fascist sau comunist. Atunci, într-o democrație, de ce se petrec fenomene ce amintesc de sistemele totalitare? De ce destinul unor oameni care vin într-o țară în căutarea unei vieți mai bune este curmat dintr-odată de delațiunea unui angajat care decide să sune poliția dacă are vreo bănuială privind lipsa documentelor care îl autorizează pe cel pe care îl are în față să împartă cu el același spațiu vital? Dezumanizare? Răutate? Exces de zel motivat de convingerea că un om fără aceste documente este un delincvent și că datoria lui, a angajatului, este denunțarea imediată a unui delincvent? În Italia, guvernul condus de Berlusconi, și în care patru miniștri - dintre care unul este ministrul de interne - vin din partidul de extremă dreapta Lega Nord, a reușit să impună o lege care face din lipsa acestor documente un delict. Mai mult, a încercat să transforme medicii în delatori propunînd ca atunci cînd suspectează că un pacient nu are permis de ședere, medicul trebuie să sune imediat la poliție și să-l denunțe. Din fericire, această ultimă măsură a declanșat un imens scandal și a fost oprită.

Situația actuală ne amintește de Kafka. Mă gîndesc mai ales la extraordinarul roman **America**. Cînd adolescentul Karl Rossmann, ajuns în America, vede de pe puntea vaporului Statuia Libertății, ea nu ține în mîna o făclie, ci o spadă. Schimbarea introdusă de Kafka este în mod evident deliberată. Karl descoperă repede pe propria piele nedreptatea și delațiunea. Descoperă de asemenea handicapul pe care îl reprezintă faptul că nu are documente cu care să legitimeze șederea sa în America. Luat în îngrijire de un unchi bogat, este respins definitiv de acesta pe un motiv derizoriu, acceptarea unei invitații în casa unui prieten al unchiului. Rămas dintr-odată fără adăpost, Karl îi întîlnește pe Robinson și pe Delamarche, personaje picarești care profită din plin de el și încearcă să-i fure ultimii bani. După ce reușește să fugă de ei, Karl este, datorită insistențelor unei bucătărese compatrioate, angajat ca liftier la Hotelul Occidental. Apariția fostului camarad Robinson declanșează absența de cîteva minute a lui Karl din fața liftului său și concedierea sa brutală. În timp ce adolescentul încearcă să-i explice superiorului său detaliile situației, portarul hotelului îl agresează fizic pe motiv că nu l-ar fi salutat și inventează multe alte vini imaginare. Karl încearcă să se apere, dar argumentele sale nu sînt ascultate. Bucătăreasa și secretara ei, Thérèse, prietenă cu Karl, sînt chemate. Deși impresia este că ele îl apără pe Karl, de fapt se lasă repede convinse de o vină enormă pe care acesta ar avea-o, de faptul că superiorul lui e de fapt prea îngăduitor, și încearcă să-i prezinte astfel lucrurile lui Karl însuși. Cînd mai tîrziu Karl ajunge în fața casei foștilor camarazi Robinson și Delamarche, apare un agent de poliție care îi cere actele pe care Karl nu le are. Adolescentul este interogat asupra mijloacelor de existență și declară că tocmai a fost concediat. Nu vrea însă să dea numele hotelului, pentru a nu fi dus acolo cu forța. Delamarche profită de situație pentru a se răzbuna pe Karl și-i spune agentului numele hotelului, adăugînd că este vorba despre un băiat foarte periculos.

Vinovatul fără vină este un personaj central în universul lui Kafka. El suferă nu doar nedreptatea sistematică a celor care-i sînt ostili, ci și nedreptatea oamenilor apropiați. De ce bucătăreasa nu îl apără pînă la sfîrșit pe Karl? De ce Thérèse încearcă să-l convingă că pînă la urmă situația lui nu e așa dificilă? Mă întreb care a fost reacția celor de față atunci cînd angajatul a pus mîna pe telefon ca să declare poliției nu că cineva avea intenția să fure, să amenințe sau să atace, ci că era un „sans papiers". A reacționat cineva? I-a reproșat cineva angajatului acest comportament? I-a luat cineva apărarea celui care din acel moment era deja condamnat? Aș vrea să sper, aș vrea să cred că da.

*__Ioana Gruia__, 30 ani, scriitoare în limba spaniolă și cercetătoare de literatură spaniolă și comparată. A publicat **Otoño sin cuerpo** (**Toamna fără corp**, carte finalistă în 2002 a Premiului de poezie Federico García Lorca) și **Nighthawks** (Premiul Federico García Lorca pentru proză scurtă, 2007). Doctor în literatură comparată, a predat literatura spaniolă, teoria literaturii și literatura comparată la Universitatea din Granada. S-a numărat printre organizatorii primului congres de limba și literatura română în Spania (Granada, 2009). În prezent lucrează la Paris, unde colaborează ca cercetătoare a Universității din Granada cu Centre de recherches interdisciplinaires sur les mondes ibériques contemporains (Sorbonne) și cu Centre d'études féminines et études de genre (Université Paris 8).*

Scoops

(chestii tari de pe net)

tags: topuri literare, obiceiurile scriitorilor, lumea nu mai citește, philip roth, concursuri literare

● vine vremea retrospectivelor și a topurilor, așa că nu strică să ne revizuim listele de must-read-uri. Revista **Paste** (Signs of Life in Music, Film, and Culture) - **www.pastemagazine.com** - și-a desemnat de pe-acum cele douăzeci de cărți preferate din ultimul deceniu. Printre ele se regăsesc cinci titluri traduse și la noi - **Drumul**, de Cormac McCarthy, ocupă locul 3, **Middlesex**, de Eugenides, locul 5, **Totul este iluminat** stă bine pe locul 9, și **Ispășirea** lui McEwan pe 13, exact sub seria **Harry Potter**. Pe primul loc se găsește Michael Chabon, cu **The Amazing Adventures of Kavalier & Clay**, un roman comic-book care îi inspiră recenzentului următoarea judecată: „Căci ce e formula benzilor desenate dacă nu o reluare exagerată în Tehnicolor a idealului american? O lume de o limpezime morală perfectă, în care Binele și Răul au etichete cu nume scrise citeț, cu litere îngroșate." Pe ultimul loc, pentru curioși, stă Chuck Klosterman, cu (să zicem) romanul **Killing Yourself to Live: 85% of a True Story**.

● dacă sînteți un scriitor aspirant sau un cititor curios, vă va interesa volumul **How To Write A Great Novel**, editat de Robert Rodriguez. Veți găsi în el nu doar mărturii interesante ale, poate, unora dintre autorii voștri preferați - Orhan Pamuk, Kazuo Ishiguro, Amitav Gosh, Margaret Atwood sau, după caz, Anne Rice -, ci și o colecție impresionantă de manii și obsesii - Junot Díaz scrie în baie, Nicholson Baker se costumează în personajele sale, Amitav Ghosh scrie doar cu stilouri Pelikan cu cerneală neagră etc. Unii sînt obsedați de prima frază (Orhan Pamuk), alții de ultima (John Irving). Alții nici măcar nu vor să răspundă (Richard Ford). Dar veți găsi și o serie de tips&tricks fără îndoială utile din moment ce au dat rezultate: o mare parte dintre scriitorii întrebați spun că se trezesc devreme, își revizuiesc constant manuscrisul, lucrează chiar și opt-nouă ore pe zi și se documentează luni întregi sau ani înainte de-a se apuca de o carte. (Conform recenziei publicate în **The Wall Street Journal**, la **online.wsj.com**).

● **The Guardian** îl citează pe Philip Roth afirmînd la lansarea celei mai noi cărți ale sale, **The Humbling**, că în maximum 25 de ani cititorii de romane vor fi doar o minoritate, în primul rînd fiindcă romanele nu mai pot concura cu multitudinea de ecrane și de monitoare care ne înconjoară, dar și pentru că tot mai puțini oameni au răbdare să se dedice lecturii unui roman. Cel mai supărător e că nici măcar n-a pomenit criza economică între cauze.

● luna noiembrie este **National Novel Writing Month** (**http://www.nanowrimo.org/**), „Thirty Days and Nights of Literary Abandon", care presupune ca participanții să termine un roman (de 50.000 de cuvinte) pînă la miezul nopții de 30 noiembrie. Anul trecut s-au înscris 120.000 de oameni, iar vreo 20.000 au reușit să termine. Așa că poate Philip Roth nu avusese în vedere faptul (poate nu neapărat îmbucurător) că oamenii care nu mai citesc romane s-au apucat de fapt să le scrie. (A.C.)

National Novel Writing Month
November 1st-30th Thirty days and nights of literary abandon!